

LO GERONÉS

SETMANARI PORTA-VEU DEL "CENTRE CATALANISTA DE GERONA Y SA COMARCA,"

PREUS DE SUSCRIPCIO

Gerona	....	....	....	1	pesseta trimestre
Fora	....	....	....	1:50	id. id.
Extranger	....	....	....	1:50	id. id.
Un número, 10 céntims					

Administració y Redacció

SABATERIA-VELLA 2 1.er

ANUNCIS Y COMUNICATS

Preus convencionals

De tots los llibres, folletos, etc., que 's remetin á la Redacció, se 'n donará compte en lo Setmanari.

Any 1.er

Dissapte 18 d' Agost de 1894.

Núm. 20.

SECCIÓ GENERAL

Lo Dret catalá

Y LES SENTENCIES DEL SUPRÉM

En nostre article «Del Dret catalá devant del Códich Civil», deyam que la lluyta entre la legislació castellana y la dita impropialment foral, era una lluyta á mort, en la que per necessitat hauria de sucumbir la segona, sino se plantejaván molt aviat los principis del Regionalisme, que vol tornar á convertir en dret vivent á nostre dret fósil, y que no podia esperansarse gayre que la llei fos interpretada sempre ab exactitut pels Tribunals del Regne.

La crua realitat ha vingut una vegada més á confirmarho y per cert d' una manera per demés anómala y extravagant.

Sabut es, y ho deyam en lo recordat article y en altres que després publicarem ab motiu del llibre de D. Francisco Romani, que tant lo Tribunal Suprém com la Direcció General dels Registres, ab Sentencies de 1.er d' Avril de 1891 y 31 de Març de 1892 lo primer y ab resolució de 26 d' Avril últim la segona, comensavan á donar al Códich Civil, respecte al territoris de dret foral, l' únich valor, extensió y alcans que, de conformitat ab los clars y terminants preceptes del Llegislador, deu tenir en los payssos no regits per la Llegislació castellana, y d' una manera especial á Navarra y á Catalunya, quina situació es idéntica per lo que 's refereix á l' aplicació que en abdos territoris dega tenir lo Códich Civil.

Donchs bé; lo mateix Tribunal Suprém que, en los *considerandos* dels fallos citats consigna la doctrina de que tant solzament deurá regir á Navarra (pot igualment llegirse Catalunya) lo Códich Civil en aquella part de son contingut que d' un modo esprés y taxatiu determina l' article 12 del mateix Códich, ó sien, les disposicions del títol 4.º, llibre 1.º, en lo que signifiquin y fassin relació al natural desenrotlo de la Base 3.ª referent á les formes de matrimoni y les compreses en lo títol preliminar en quant determinin los efectes de les lleys y dels estatuts y les regles generals pera sa aplicació, puig que en la Sentencia de 1.er d' Avril de 1891 se diu clarament que 'l régimen jurídic dels territoris forals deu respectarse íntegrament, podent tant sols esser alterat en lo modo y forma á que 's refereix l' article 5 de la Lley de Bases de 11 de Maig de 1888; al contrari, en la Sentencia de 12 de Juny últim, que vegerem extractada en *La Vanguardia* primer y després en *La Notaria*, ha vingut á destruir per complet lo precepte del Llegislador consignat en l' article 5 de la Lley de Bases y en lo 12 del Códich Civil, articles no limitats ni restringits en sa comprensió pel 1976, y, més encare, s' ha fet seua en aquesta sentència una doctrina qu' está en oberta oposició ab la continguda en la de 1.er d' Avril de 1891 y sobre tot ab la de 31 de Març de 1892, y axó no obstant haver sigut ponent en aquesta y en la de 12 de Juny lo mateix Magistrat, lo Sr. Garnica, cosa pot esser no observada per l' articulista de *La Vanguardia*, que ab tant de cuydado fa notar que fóu President lo Magistrat Sr. Castells, á qui califica d' *illustat compatrici*, qualitat que no li neguem, essent ponent lo Sr. Garnica.

Examiném lleugerament si á forsa y per virtut de la meritada sentència—fallo famosíssim segons lo Sr. Puig Samper, pera nosaltres desgraciadíssim tant per los perjudicis que á Catalunya te de portar, com per lo que contribuïx á evidenciar la poca fixesa del primer Tribunal del Regne—quedan definitivament resoltes, essent inútil tota resistència, totes les qüestions qu' ha pogut originar l' interpretació del article 12 del Códich Civil.

Creyém poder demostrar ab poques ratlles, encare que no tingam los grans conexements del Sr. Puig Samper que l' han fet acreedor á figurar com especialista de Dret Civil en l' acreditada Revista *La Notaria* y á esser per aquesta comprés entre los juriconsults catalans més *illustres*, que la Sentencia de 12 de Juny últim infringeix lo

precepte terminant del Llegislador; está ab contradicció manifesta ab altres fallos del mateix Tribunal, sobre tot ab lo citat de 31 de Març de 1892; y que 'l Sr. Puig Samper, y no los devots de la varietat, es l' únich qu' ha agafat lo rabe per les fulles en los articles que ha publicat en *La Vanguardia*, ab lo títol «El Código Civil en Cataluña, según el Tribunal Supremo.»

No es necessari reproduhir aquí lo contingut dels articles 5 de la Lley de Bases y 12 del Códich Civil, prou coneguts, pera justificar ma primera afirmació. Basta que indiqui que la sùtil y estrambótica distinció que 'l Tribunal Suprém ha volgut fer entre dret comú y dret especial, no 's troba ni existeix en l' article 5 de la Lley de 11 de Maig de 1888 ni en lo 12 del Códich Civil y, per tant, que 'l 1976 ab les paraules; «Aquesta disposició no es aplicable á les lleys que 'n aquest Códich se declaran subsistents», no s' ha referit exclusivament á la legislació escepcional foral, sino á tota la foral, que en part es escepcional y en part no ho es, sense que per axó dexi d' esser foral perque pera dexar d' esserho indispensable fora que no regis en los territoris forals. N' hi ha prou ab llegir los articles 5 de la Lley de Bases y 12 del Códich pera veurho axí ab extraordinaria claretat, puig lo que en ells se diu es que ha de mantenirse ab tota sa integritat lo dret foral, y es dret foral, no precisament lo que sia diferent del dit comú, sino 'l que regeix en los territoris dits de dret foral á quins precisament dona nom, per més que sia també en part aplicable á altres payssos; anyadint, sense que rebi alteració son actual régimen jurídic, escrit ó consuetudinari, per la publicació d' aquest Códich, ab lo qual sense contradicció, ni imperfeccions de redacció, ni paraules sobreres, diuen pera tots los qui vulgan llegirlos, que totes les disposicions legals per les qui nos regim avans de la vigencia del Códich, son les per que hem de regirnos després de sa publicació, perque totes elles formavan nostre régimen jurídic, sense que sie licit, ni siquesa racional, escluirne cap; y, finalment, prescriuen «que regirá solament com á supletori en defecte del que ho sia en cada una d' aquelles per ses lleys especials», ó lo que 's lo mateix, que únicament en últim terme, com no sia en lo que taxativament ho mana, podrá tenir aplicació en los territoris forals, y per consegüent á Catalunya, després del canónich y demés elements de nostre dret supletori de conformitat á lo prescrit en nostres lleys especials, que venen en aquest punt regides per la Constitució 1599, única, del Títol 30, llibre 1.º, volúm 1.º, de les de Catalunya; y, si solzament en últim terme pot essernos aplicable, es absurdo dir que per ell devém regirnos ab preferència á nostre dret, no precisament lo supletori ni genuinament catalá, com es lo contingut en les Constitucions de Catalunya, sino fins ab preferència al que avans de la vigencia del Códich era primerament á nosaltres aplicable, y per lo mateix integrant de nostre régimen foral ó jurídic, donchs en lo sentit del Códich no hi ha régimen foral que no sia jurídic.

Hem dit que 'l fallo que 'ns ocupa está ab contradicció ab altre dictat pel mateix Tribunal lo que evidentment li trau tota forsa y autoritat, donchs als que aduhexin pera sostenir ses pretensions la Sentencia de 12 de Juny últim, que sembla ha sigut inspirada per la Instrucció del Fiscal del propi Tribunal ab tant d' acert combatuda per don Francisco Romani, se 's hi pot oposar la de 31 de Març de 1892 y fins la de 1.er d' Avril de 1891.

Per la Sentencia de 12 de Juny últim se declara que tenen aplicació á Catalunya los títols 9 y 10 del Códich Civil, mentres que per la de 31 de Març de 1892 no 's tenen per infringits, per no esser aplicables als territoris forals, los articles 199, 206, 209, 231, 232 y 233, tots compresos en lo títol 9; essent de notar que lo 233 parla de les persones á qui correspon lo nomenament de protutor, lo que tal volta ha pasat desaperebut al Sr. Puig Samper, puig no compreném que afirmi tant rodonament, encare que pugui apoyarse en lo últim fallo del Tribunal Suprém, que queda introduhit lo protutor en nostre régimen.

Pera que fins los curts de vista se pogan convencre de

que son contradictories y antitéticas les Sentencies de 31 de Març de 1892 y la de 12 de Juny últim, lo que per cert no es la primera vegada de succehir com no sia ab la circumstancia especialíssima d' haver sigut un mateix lo ponent en una y altre Sentencies, transcribim son primer *considerando*, y que 'ns digan los epologistes de la nova doctrina l' armonía y relació qu' hi troban ah les qu' han tingut per fonament la Instrucció del Fiscal del Suprém. Diu axí: «Considerant que subsistent á Navarra, no obstant la promulgació del Códich Civil, la legislació foral en tota sa integritat, fora de lo comprés en los títols preliminar y 4.º del llibre 1.º, segons lo text de son article 12, son inaplicables y no poden esser infringits per la Sentencia recorreguda los diferents articles del dit Códich, invocats en los motius 1, 2, 5, 6 y 7, quin vigor no comprén á Navarra com á dret supletori, puig habenthi disposicions locals sobre la materia, no sería supletori, sino derogatori, ni per tenir un carácter públich que se surt del dret Civil, perque lo meritat article 12, escloueix terminantment l' aplicació de tot lo contingut del Códich, fora de lo que taxativament consigna.»

¿Sabria lo Sr. Puig Samper dirnos en quina part del Códich se consigna taxativament qu' han de tenir aplicació á Catalunya ó Navarra, quina situació es exactament igual, los títols 9 y 10 del llibre 1.º del Códich? y si axó no sab dirnos, que no sabrá, ¿podria indicarnos per quina rahó te de tenir més valor la Sentencia de 12 de Juny últim que la de 31 de Març de 1892, no obstant infringir aquella los preceptes legals, qu' aquesta observa y recorda?

Y que 'l Sr. Puig Samper no s' ha fet cárrech de la qüestió que 's discuteix (no volém repetir la frase qu' usa), n' hi ha prou pera justificarho ab la consideració de que no 's tracta de averiguar si es ó no censurable 'l Códich desde 'l punt de vista nomotésich, si deu esser ó no severa la crítica que puga mereixer desde 'l punt de vista de la Historia ó de la Filosofia, com axís sembla ho ha entés; sino pura y senzillament de conexas lo pensament del Llegislador expresat en l' articulat del Códich Civil, sobre la part de son contingut que haja d' esser aplicable als territoris dits de dret foral, y per axó no 's necessita més qu' examinar lo mateix cos de dret, ja que en cap altre part no 'n parla 'l Llegislador, y essent clars sos preceptes, com ho son en aquest punt, son impertinents tots los arguments que 's proposin demostrar lo que ab justicia y legalment deuria havershi posat, donchs axó repetim constituïx una qüestió crítica, y are de lo que 's tracta es de comentar é interpretar.

No 's cregui, perxó 'l Sr. Samper que no 'ns vejam ab cor de rebatre un per un sos arguments, dels quins una part, los que 's refereixen á lo que en realitat deurien haverse concretat tots, ço es, al exámen de determinats articles del Códich, quedan ja més amunt refutats. No obstant, nos farém cárrech del que, per més que en lo fons sia veritablement ignocent, aparenta esser lo de més valer y forsa.

¿Si les reformes introduhides pel Códich Civil en les lleys generals s' haguessen fet parcialment (diu lo senyor Puig Samper) s' hauria duptat gens ni mica de que 's feyan pera tot Espanya? y, continua ¿Mostrá ningú vacilació pera aplicar á Catalunya les repetidas modificacions que han suferit lleys tant importants, per exemple, com la Hipotecaria y la d' Enjuiciament Civil?

Totes les lleys dictades després del Dret de la Nova Planta han regit en tot lo Regne, sempre que no han contingut la condició de no atectar als territoris forals; y aquesta condició, precisament, se conté en lo Códich Civil, lo qui no 'ns es aplicable més que en aquella part que 'l mateix Códich taxativament consigna.

Si no 's duptá en aplicar les modificacions que 'l *illustat Notari de Gracia* fa presents, fóu per la rahó senzillíssima de no contenir aquella condició. Desenganyis lo senyor Puig Samper, ab arguments d' aquest calibre no 's fá més fressa que la que ells mateixos produhexen al esboçarse.

Volém acabar, pero avans permétns dues paraules lo gran apologista de la nova doctrina.

Lo qu' ell no sab entendre, ó sia, que cara á cara del Códich Civil se mantinga un règimen jurídic mixto de lleys regionals y de lleys generals, ho han entés autors de veritable mérit, quins, com lo Sr. Sánchez Roman, en que sien devots, no de la varietat, sino de la uniformitat, y sense pretendre pel mateix sentar plassa de regionalistes ni amants del dret catalá, ha escrit en sos «Estudios de Derecho Civil» algunes coses, que convindria aprenqués lo Sr. Puig Samper, pera convençes de que sense donar probes de ceguera y terquetat, sino donantne d' entesa, virilitat y bon sentit jurídic se pot sostenir la doctrina contraria á la per ell mantinguda, y sentada en la Sentencia de 12 de Juny prop passat.

Qu' improcedentes resultan, are, aquelles paraules tant poch pensades y tan ofensives, proferides per l' articulista de *La Vanguardia*, de que podrán certs escriptors sostindre lo contrari en la premsa, defensarho alguns advocats á costes de sos clients en los Tribunals y practicarho determinats funcionaris en perjudici de l' interés particular!

Per lo que á nosaltres toca, devém dir al Sr. Puig Samper, que causant al interés particular tant poch perjudici com ell y al interés general de Catalunya méns que ell, per més que 's diga aymador de son dret; com á Notaris continuarém, per are, prescindint de lo previnut en los títols 9 y 10 del llibre 4.º del Códich Civil, puig sabém que no té més valor la Sentencia de 12 de Juny últim, que la de 31 de Maig de 1892, y, sobre tot, que la voluntat del Legislador clarament esposada en los artículos 5 de la Lley de Bases ab relació ab lo 12 del Códich Civil.

E. SAGUER Y OLIVET.

Estudi sobre les societats cooperatives (1)

Lo dret d' associació es una de les primeres condicions del progrés pacífic «Ahrms.»

Oportunitat de l' estudi de les societats cooperatives.—Retras d' aquesta institució á Espanya.—Son desenrotlló á les altres nacions.—Divisió d' aquest treball pera 'l desenrotlló del tema.

May com al present ha sigut més sentida l' oportunitat de tractar certes qüestions, quan los problemes socials cridan l' atenció dels publicistes y dels homens d' Estat y quan se procura fomentar les institucions que senyalan un veritable avens en la marxa progressiva dels pobles, com son les societats cooperatives; institució social de gran pervindre que farà época en l' historia de la sociologia humana, descobriment admirable de la ciencia económica qu' armonisa los preceptes morals ab los interessos y sentiments que fan de l' home un ser superior á tets los demés de la Creació; sabia combinació productora d' orde, llibertat, instrucció, moralitat, riquesa y benestar d' innumerables individus, families y nacions. Fem aquestes indicacions pera que 's compregui l' importancia del tema proposat per la societat «La Económica Palafrugellense» pera l' Certámen Literari de Palafrugell de 1894: «Utilitat de les Societats Cooperatives, y, en consequencia, interés que 'ls governs haurian de tenir en protegirles.»

De bó dona pena l' estat llastimós d' atrás en que 's troban á Espanya les societats cooperatives si s' estudian los progresos qu' en altres nacions han fet. Y es tanta la transcendencia d' aquesta institució, los problemes socials, económicos y morals que pot resoldre, y les ventatges inapreciables que altres nacions n' han tret, que mereixerán bé de la pátria totes les persones ilustrades que s' encarreguin de difundirles y propagarles.

Les societats cooperatives constituexen una institució económica tan perfecta, que ni ha prou ab estudiarles pera fersé càrrech de ses grans ventatges: son estudi porta la plena convicció d' elles y s' imposan ab l' evidencia dels fets. A n' axó es degut l' immens desenrotlló á que han arribat en les nacions més cultes, deduhintsen que l' existencia de les societats cooperatives está en rahó directa de la instrucció y de la educació dels individus, de les families, dels pobles, de les regions y de les nacions. Així ho demostran los milions d' associats que s' han repartit los grosses ganancies obtingudes per les cooperatives en les nacions més avançades, y, com la propaganda dels fets es la més fructosa de les propagandes, la constitució d' aquestes societats ha seguit una progressió tant rápida qu' avuy se contan per milers en los estats d' Europa y América.

Tributant lo més sinçer y entusiasmista aplaudiment á la «Societat Cooperativa La Económica Palafrugellense» que, responet á son caràcter y organizació, ha tingut la bona idea d' escullir tema tant oportú com la de les Societats Cooperatives pera l' Certámen literari de Palafrugell d' enguany, aném á ocuparnos del mateix, sino ab los coneixements qu' sa importancia demana, ab lo bon desitg qu' inspira l' amor patri y la falaguera esperansa de que en curt temps dexi Espanya d' ésser una de

(1) Treball premiat en lo Certámen de Palafrugell d' aquest any.

nacions més endarrerides en lo que fá relació al desenrotlló de les institucions económicas modernes.

Confíem que se 'ns permeterá, pera major claretat, ampliar lo tema, puig avans de comensar l' estudi de l' utilitat de les societats cooperatives, consideram indispensable examinar los fonaments científichs en que s' apoya sa organizació.

Dividirém, donchs, nostre treball en los següents capítols:

Estudiarem en lo primer les societats cooperatives en ses principals combinacions, demostrant sa importancia per los progresos conseguits en diferents nacions.

En lo segón, tractarem de la utilitat de les societats cooperatives, estudiantla en sos aspectes social, económic, moral y polítich.

En lo tercer, per últim, senyalarém los diferents maneres com lo Govern podria donar protecció á les societats cooperatives.

Joseph Loperena y Romá.

(Continuará.)

MÉS CÈDULES

En lo número anterior de LO GERONÉS nos proposarem demostrar que 'ls embargs comensats per l' Empresa arrendataria de les cédules personals á Gerona, á més d' ésser arbitraris y abusius, constituïen una exacció illegal penada per les lleys, desde l' moment que á Gerona no s' ha fet padró, no s' ha exposat al públich pel terme legal y no s' ha aprovat per l' Administració, com manen les disposicions vigents que la Empresa té obligació de complimentar y la Delegació d' Hisenda lo deber, que no ha cumplert, de ferli observar. Sia consequencia de lo que diguérem, sia per la illustració y entesa de les autoritats locals, com creyém y tenim motius pera creureho, lo cert es que 'ls embargs s' han dextat correr y que s' ha dextat en pau y quietut als qu' esperan que l' Arrendataria y 'ls representants del Govern complexin ab sa obligació, pera poder ells cumplir ab la seua.

Peró está vist qu' aquest assumpto no s' ha d' acabar may y que cada dia han de sobrevenir noves dificultats y nous obstacles, mentres no s' acabin les complacencies de la Delegació d' Hisenda ab l' Arrendataria en nostre provincia. Y dihem axó perque en lo *Butlletí Oficial* del dimecres, 8 del present mes, hem llegit una Circular dictada per la Delegació d' Hisenda que, ó no significa res ó significa lo desconexament més complet de les disposicions vigents sobre cobrança de cédules personals, ja que no volém suposar, perque no s' enfadin, que 's vol prescindir á certa ciencia de dites disposicions en benefici de l' Empresa arrendataria.

Efectivament, al disposarse en dita Circular que la Empresa efectui la expedició y cobrança de les cédules en lo present any económic (1894-1895) per medi de fulles declaratories esteses pels interessats ó en defecte d' ells pels auxiliars de l' Arrendataria, subjectantse á los disposicions que cita, y al manar als Arcaldes que al presentarse los Agents de la Companyia á practicar la expedició y cobrança los hi donguin auxili y los hi facilitin los datos que reclamin, se refereix esclusivament á lo qu' hauria ja d' ésser fet, es á dir, á la formació del padró de cédules personals pera l' any 1894-1895, ó se refereix á la cobrança immediata de las cédules de dit any.

Si es lo primer, no hi ha res que dir, perque si 'ls padrons no son fets clar es que s' han de fer. Pero ¿cóm es que ja no son fets? ¿Podria dirnos la Delegació d' Hisenda perqué no resa ab l' Empresa Arrendataria, subrogada á l' Administració y als Ajuntaments pel Plech de condicions de la subasta, lo disposat per la Instrucció del impost de 27 de Maig de 1884? ¿No diu l' article 26 de la citada Instrucció que pera fer lo padró se distribuïran en lo més de Maig les fulles declaratories y que l' Administració de Propietats é Impuestos en les capitals de provincia y los Ajuntaments en los pobles (avuy en uns y altres l' Empresa Arrendataria) tindrán format lo padró per tot lo mes d' Abril; y l' article 29, que per cap motiu se consentirà als Ajuntaments (avuy l' Arrendataria) que dexin de fer lo padró en lo terme senyalat per l' article 26; y l' article 34, que 's tornarà per l' Administració de propietats é Impuestos, una vegada aprovats, un exemplar del padró als respectius Ajuntaments (avuy á l' Arrendataria) al objeche de distribuir les cédules, ab arreglo al padró, entre 'ls habitants de cada districte municipal obligats á pendren? ¿No mana l' Plech de condicions de la subasta, com manan també altres R. O. aclaratories, que 'ls padrons, avans d' ésser aprovats per l' Administració, s' esposin al públich durant 15 dies y que la Delegació escolti y falli les reclamacions que contra de 'lles se presentin?

Si per cap motiu, com disposa l' Instrucció, se pot consentir que 's dexin de fer los padrons en los pllassos marcats ¿cóm s' esplica qu' ho haja consentit á l' Arrendataria la Delegació d' Hisenda de la Provincia? ¿Y cóm s' esplica que li hagi permés l' infracció de tots los altres articles qu' hem citat?

La Circular de la Delegació d' Hisenda que 'ns ocupa, referintse á la formació dels padrons, no significa res més sino que 's fassin, confessant que no s' han fet y regonexent d' una manera terminant y categórica que s' ha consentit á la Arrendataria l' infracció de les disposicions

vigents. ¿Se vol més complacencia? ¿Se pot demanar més generositat?

Peró, si la Circular se refereix nó á la formació del padró, sino á la cobrança immediata de les cédules, si que hi ha que dir y molt. Perque no hi ha cap lley ni disposició de la superioritat que faculti á la Delegació d' Hisenda pera permetre á lo Arrendataria procedir á la cobrança de les cédules sense subjectarse á la Instrucció vigent y aquesta disposa en son article 34 que les cédules s' estenguin ab arreglo al padró aprobat y luego se procedexi á sa distribució entre 'ls habitants de cada municipi obligats á tenirne.

Resulta, donchs, ab tota claretat, qu' allí ahont no hi hagi padró fet, ni aprovat per l' Administració, no 's poden estendre les cédules, ni 's pot procedir á son cobro, y, per lo mateix, que 'ls Arcaldes y Ajuntaments tenen dret y obligació de denegar son concurs y auxili á qui pretinga distribuir y cobrar les cédules sense aquells requisits legals.

Y que al ferho no incorren, ni poden incorre, en cap pena ni en cap responsabilitat, encare que la Delegació d' Hisenda 'ls hi manés lo contrari, com sembla manalshi en la Circular de que tractém, resulta de les disposicions de la Lley Municipal que 'ls obligan á cumplir les lleys; sens que en aquest cas pogués servirlos de excusa l' obediencia á les ordres de la Delegació d' Hisenda, puig aquesta obediencia ha d' ésser deguda pera importar responsabilitat y en lo cas que 'ns ocupa no es ni seria deguda, per faltari á la Delegació autorisació y facultats pera manalshi consentir l' infracció de l' Instrucció vigent del impost.

Si 'ns trobem en una época avançada del any pera que puga fersé l' cobro de les cédules del present exercici y aquest no s' pot fer en perjudici dels interessos del Tresor, la culpa no es dels Arcaldes ni dels Ajuntaments, ni dels obligats á tenirne; sino de l' Empresa Arrendataria qu' encare no ha fet los padrons y en tot cas de la mateixa Administració qu' ha consentit que no 'ls fes en lo terme senyalat per l' article 26 de l' Instrucció, en contra de lo terminantment disposat per l' article 29 de la mateixa.

Ara bé, aquesta falta, ahont existí ni autorisa pera cometren d' altres, com seria lo procedir á la cobrança de les cédules, sense qu' aquestes s' hagin estés de conformitat al padró aprobat, y molt més encare sense que ni siquiera existís lo padró.

Perxó la Circular de la Delegació d' Hisenda d' aquesta provincia datada el 7 d' aquest mes, no pot tenir altre forsa y eficacia que la de recordar als Arcaldes l' obligació que tenen de facilitar als Agents de la Companyia Arrendataria los datos oficials que necessitin pera la formació del padró, y may pot obligarlos á consentir la expedició y cobrança de les cédules en una forma contraria á les disposicions vigents.

Convé fer present que, segons l' article 25 de la Instrucció avans citada, les cédules valen per tot l' any económic perque han sigut expedides y además mentres no 's distribuexin les del any económic següent.

B.

CRÓNICA

EXTRANGER

Com si la crosta de la terra volgués també la seua part en l' obra de perturbació qu' avuy agita á la societat se repetexen d' algun temps ensá ab no acostumada frequencia los mohiments sísmichs. Als terremotos darrers de Constantinopla han seguit la setmana passada 'ls de Sicilia, arrunant poblacions enteres y produhint un nombre de víctimes considerable.

Á América, per no perdre la costum y per no desmentir la rassa, están en plena revolució dues ó tres de les repúbliques d' origen espanyol, revolució iniciada en totes per les tropes. Al Perú les forses enviades pel govern s' han passat als sublevats y 's creu qu' aquestos triomfarán.

Al Assia continua la guerra entre la Xina y lo Japó sense grans resultats fins avuy. Les grans nacions d' Europa sobre tot Inglaterra, França y Rússia se preparan per lo que podria succehir. Nosaltres, que no som gran nació, hem volgut axí mateix fer l' home y hem enviat al teatre de la guerra tot un barco.

Les Cambres de la República Nort-Americana han votat los nous aranzels, rebaxant alguns articles; pero en son conjunt los nous, com los anteriors son eminentment proteccionistes. ¿Quina compassió deuen inspirar á En Moret y als socis del Circol mercantil de Madrit aquells *yankés* tant totxos!

S' ha firmat l' inteligencia entre l' Govern francès y l' Estat lliure del Congo; lo qual favorirà sens dupte lo desenrotlló de la civilizació en l' Africa Central.

Á Avinyó s' han celebrat grans festes ab motiu de l' inauguració de l' estàtua axecada pels felibres á Roumanille y s' en preparan d' altres, marcadament provençals, á Orange, pera solemnizar l' acabament de la restauració del antich teatre romá qu' allí 's conserva.

Lo dijous fou guillotinat á Lyó l' assessi de Mr. Carnot.

ESPANYA

Los ministros en general mostran una activitat febril, com pera rescabarse del temps que les Corts los obligaron á estar sense fer res. S' ha reorganisat per vigésima ó centésima vegada l' exercit, s' han disposat y van á comensar luego maniobres navals, se reforma de sol arrel la segona ensenyansa, s' ha creat una nova oficina denominada del treball, etc. etc., y tot axó, per supuesto, per medi de decrets, perque en nostres temps democrátics, s' ha convingut ja per totthom que les Corts s' han de reservar solzament pera fer discursos sobre qüestions trascendentals ó sobre alta política, perque axó de fer

lleys es cursi, solzament manca trobar la fórmula perque tampoch s' hagin d' entretenir en lo previndre votant los pressupòsits.

Qui no s' hi entén de feyna es lo Sr. Aguilera ab l' encasillat de diputats provincials. Cadá die la premsa diària va plena de telegrames edificants per a ls admiradors del sufragi y la sinceritat electoral.

Se corre que el Marqués de Cerralbo s' ha picat perque no li varen dir res del viatge de D. Jaume y que dimi-teix la gefatura del partit carlí.

Lo fill del Sr. Sagasta està malalt de gravetat, havent-se vist obligat lo president del Consell a tornar a Madrid desde Navarra abontera y d' ahont ha tornat molt satisfet; mala notícia pels que volien acabar d' arrodonir allò de l' unitat nacional.

La guerra de Mindanao, per are, se deixa corre: diu que totes les tribus de moros mes fortes y valeroses nos han girat l' esquena y que n' sent a la primavera ja n' parlarem.

CATALUNYA

L' idea de castellanisar los sometents no ha trobat bona acullida. Per are, encare no s' hi han posat ros ni calses vermelles, pero han comensat a volguesi posar uns porta fussels grochs y vermelles que s' veuhen d' una hora lluny, ab una inscripció que diu Paz, paz y siempre paz.

NOTICIES

Oficials.

Butlletí oficial del 10 d' Agost.—Publica la relació de les finques que han d' eser expropiades per la construcció del segon tros de carretera de Sta. Coloma a St. Joan de les Abadesses, secció de Sta. Coloma a Amer.

Butlletí oficial del 13 d' Agost.—Circular del Govern civil de la provincia manant als Alcaldes que dintre l' terme de vuyt dies, li remetin certificació literal del acta de la sessió en que s' feu lo nomenament de Secretari de l' Ajuntament, expressant en informe apart si descompenya l' càrrech ab propietat ó interinament y en aquest últim cas indicant la providencia en quina virtut se féu la suspensió y l' nomenament d' interi.

Ministeri d' Estat.—Lley de 10 de Juliol, disposant que mentres no s' posin en vigor altres Tractats, s' apliquin als productos del sol y de la industria d' Alemania, Austria-Hungria, Dinamarca, França, Gran Bretanya y ses colonias ó Italia los drets més reduhits y les ventatges aranzelaries que resultin dels convenis comercials concertats ab Suiza, Suecia, Noruega y Payssos Baixos; ab tal que les Nacions a que s' concedeixen exes ventatges apliquin a nostres productos ses tarifes mes reduhides

Ministeri de la Governació.—Regles per la provisió de las vacants que occorren de metjes-directors d' aygues minero-medicinals, ab datr 10 de Juliol.

Ajuntament.—(Sessió del die 13 d' Agost.)—Presidida pel primer Tinent d' Alcalde y ab assistencia de 13 regidors, se doná lectura a l' acta de la sessió antecedent que fón aprobada y firmada.

Y s' aprobaren varis comptes, acordantse que n' quedes un per vuyt dies sobre la taula.

El Independiente, ab aquell estil peculiar y caracteristic, que no s' apren en cap libre ni escola, nos dedica en son número del diumenge un solt que comensa axís:

«A lo por nosotros expuesto en defensa del Cuerpo de bomberos, por la lijereza de LO GERONÉS, etc.»

«Pera sortir a la defensa d' algú, es precís que haja precehit la agressió; y quàn havem atacat nosaltres al Cos de bombers?»

A qui falta públicament a la veritat ó, per donarse tó, tergiversa los conceptes, no n' hem de pèndrer la molestia de respòndrerli. Quan El Independiente sábiga entèndre lo que escribim ó expressar d' una manera intel·ligible lo que tal vegada s' proposava dir, ja será una altre cosa.»

—Lo dimars, set d' aquest mes, tingué lloch en una de les cimes mes altes del Montseny, coneguda per La creu de Matagalls, la colocació y benedicció d' una gran creu de fusta d' abet, en substitució de la vella destruïda per un llamp.

—Los nostres amichs y consocios D. Pere Aliu y Don Geroni Más han tingut la desgracia de perdre un fillot cada un d' ells. Compartim son sentiment.

—Nostre consoci, lo llorejat poeta, D. Joseph Franquet y Serra, ha obtingut en lo certámen organísat pel Centro Graciense lo premi ofert per D. Jaume Malla, per sa composició titulada «¡Mare!» que porta per lema: «¡Qué val la prada ab sa verdor y florida—quan no s' hi sent lo xarroteig d' un niu?»

—La trilogia Los Pirineos de D. Victor Balaguer, está

aduhintse al italiá per D. Arnal Bonaventura de Pisa y s' han publicat ja alguns fragments.—Son ab aquesta cinch les traduccions que se n' haurán fet, a saber: una al castellá per el mateix autor, altre al alemany por D. Joan Fastenfath, altre al francès per Leonci Cazaubon y altre al provençal per Federich Mistral.

—Ha sigut presentat a la aprobació del senyor bisbe lo disseny de la lossa que deu collocarse en lo sepulcre de Berenguer IV, del Monastir de Sta. Maria de Ripoll, per iniciativa y realisació del Capítul de la Ordre de Cavallers del St. Sepulcre, de la que fou un de sos mes dignes individus lo malhaurat comte. Dit boceto, que se ha encarregat al arquitecte señor Rogent, guarda l' estil arquitectònic del citat monastir y promet ser una obra notable.

—Nostre company El Baluarte fá a la premsa una série de preguntes sobre l' joch que ignorém quina intenció portan. Sobre l' assumpto Lo GERONÉS ha dit lo que corresponia, com ho dirá sempre que sia menester: lo domés corra a compte de las autoritats que tenen obligació de impedir que s' falti a la llei y a les qui la gent atribuirá la culpa de que s' juguí, com hem manifestat repetides vegades.

—Fém constar ab complacencia que la Companyia de bombers sortí lo diumenge prop passat a la Devesa a fer la instrucció, aixís com també que l' Ajuntament ha pagat als individuos de la esmentada Companyia les retribucions pels derrers incendis. Ho celebrém de veras; per aquest camí déu continuarse; no fém com aquells que no s' recordan de Santa Bárbara sinó quan trona.

—La Lliga de productors del Principat de Catalunya, vista el imperiosa necessitat de que tots los productors s' unixin y organisin per a defendre sos comuns interessos y de prepararse per a la lluyta llarga y fadigosa que s' veu venir ab los enemichs de la riquesa nacional, se proposa fomentar la creació de Ligas comarcals, que independents per complet en quant a sa organizació y régime interior, estiguin ab relació constant ab la del Principat y ab la Nacional, al objeete de mútuament ajudar-se y protegirse en tot lo que s' hi convinga.

—Los diaris han publicat lo següent telegrama quin conexement creyém d' interés general. «Pera extirpar certs abusos dels arrendataris de les cédulas, s' ha dictat una R. O., segons la que s' retraxa la pretensió d' aquells de que hagin d' adquirir cédula de décima classe los que passin de 25 anys y també la pretensió de que servixin per a fixar l' import de la cédula lo dels lluguers que s' paguin per lo local destinat a exercici d' una industria. Se prescriu, ademés, que dits arrendataris deurán acudir a la Administració per a suministrarse datos respecte als contribuyents, sense que s' puguin reclamar directament dels Banchs y altres entitats mercantils.»

—A Tarragona se fan grans preparatius per la celebració del quart Congrès catòlic nacional, que s' obrirá en dia ciutat lo die 16 d' Octubre vinent y se tancarà lo die 21. Les sessions se tindrán a la Catedral, calculantse en 18.000 duros lo gasto necessari per les obres de preparació de dit acte.

—La qüestió de les eleccions per a diputats provincials, continua a Gerona de la mateixa manera. Los conservadors, en l' esmorsar de dies passats, quedaren en que lo que fés l' Excm. Sr. Marqués de Robert, etc. etc., sería por ben fet. Los liberals (?) en la reunió celebrada ahir al govern civil, no s' varen entendre. Veurem si al últim s' entendrán los carlins, que tampoch sembla que vagin

molt ben avinguts. Lo pays s' aguanta indiferent. Com que s' lo qui menos hi intervó.

—El Baluarte va dir qu' algú tractava de portar als Tribunals a Lo GERONÉS (lo que n' te sense cap cuydadó.) Lo Diario de Gerona suposa qu' aquest feria ó dexaria de fer si li demanessin esplicacions y, per si qualsevol presumís que la gazetilla del Diario de Gerona es oficiosa, consti que no n' sabiam res y que si alguna oficiositat hi ha, no es nostre.

—FESTES MAJORS DE LA COMARCA.—Die 21, St. Privat de Bas. Die 24, Bordils, Camallera. Die 25, Casavells, Monells, Torroella de Montgri y Orriols. Fires: Die 18, Arbucies. Die 24, Figueres, Llagostera y Ripoll.

Secció Literaria.

ESTIU

- I. Axis que vé l' Estiu, tot piulejant de joya, los tendres aucellets de son plomall s' adonen; surten del niu saltant, llençen son primer cant y per primer cop volen.
- II. Axis que vé l' Estiu rossejen ja les planes; veyentho l' bon pagés, l' eyna a esmolar s' afanya y dient;—Que visca l' juny— prenent la falç son puny comença la segada.
- III. Quin bó de mirar don com crexon les garberes! Ho veuen, los aucells, y ab quin desitj ho veuen! Si no que s' hi fá por l' estrany espantador, ¡próu hi farien festa!
- IV. Al ser al juliol lo blat a l' era es porta; axis que s' es batut, de blat lo graner s' ompla; llur suor seca l' pagés y dant al Cel mercés, de son fatich reposa.

Joseph Morató y Grau.

Gerona, Agost, de 1894.

Secció Religiosa.

SANTS DE LA SETMANA.

- Dissapte, 18.—S. Agapito mr. y sta. Elena vda. empetriz.
- Diumenge, 19.—XIV. S. Joaquim pare de Nostra Senyora. S. Magí m., s. Mariano cf. y s. Lluis b. y cf.
- Dilluns, 20.—S. Bernat ab. y dr. y s. Filibert ab.
- Dimars, 21.—Sta. Joana Francisca Fremiot vda. y f.ª
- Dimecres, 22.—Sts. Sinforia, Fabrici y Zotic mrs.
- Dijous, 23.—S. Felip Benicí cf.—Sol en Virgo.
- Divendres, 24.—S. Bartomeu ap. y sta. Aurea vg.

QUARANTA HORES.

Avuy se troban en l' iglesia de la Merçé. Demá comensarán en l' iglesia del Mercadal.

Establiment tipogràfic del DIARIO DE GERONA.—Pujada de Sant Feliu, núm. 3.

Secció Comercial

MERCATS Y FIRES

ESPECIES	MESURES	La Bisbal	Gerona	Olot	St. Coloma de Farnés	Banyoles	Cassà	Figueres
		Die 10.	Die 11.	Die 13.	Die 13.	Die 15.	Die 15.	Die 16.
Blat	QUARTERA	14'00 Ptas	13'50 Ptas	13'00 Ptas	13'50 Ptas	12'50 Ptas	16'00 Ptas.	13'00 Ptas.
Mastay	DE 80 LITRES	13'00 »	11'00 »	12'00 »	12'00 »	11'00 »	13'00 »	11'00 »
Ordi	»	8'00 »	7'50 »	08'00 »	8' »	8'00 »	10'00 »	6'50 »
Ségol	»	13 »	10'00 »	10'00 »	10'00 »	00 »	12'00 »	00'00 »
Civada	»	7'00 »	7'00 »	07'00 »	7'00 »	7'00 »	9'00 »	6'50 »
Bessas	»	12'00 »	13'00 »	13'00 »	15'00 »	13'50 »	16'00 »	11'50 »
Mill	»	12 »	12'00 »	12'00 »	13'00 »	12'00 »	13'00 »	11'00 »
Panis	»	11 »	11'00 »	11'00 »	12'00 »	11'00 »	10'00 »	10'50 »
Blat de moro	»	13'00 »	12'00 »	11'50 »	13'00 »	13'00 »	13'00 »	12'00 »
Fajol	»	»	00'00 »	10'00 »	11'00 »	11'00 »	00'00 »	00 »
Llobins	»	8'00 »	8'50 »	8'50 »	7'50 »	09'00 »	8'00 »	18 »
Fabas	»	12'00 »	11'50 »	12'00 »	12'00 »	11'00 »	13'50 »	10'75 »
Fabó	»	»	12'50 »	13'00 »	13'00 »	12'00 »	16'00 »	11'75 »
Fassols	»	»	22'00 »	19'00 »	23'00 »	00'00 »	18'00 »	00'00 »
Monjetas	»	28'00 »	26 »	20'00 »	28' »	00'00 »	29'00 »	00'00 »
Vellanas	Quart. 100 l.	»	»	00'00 »	00' »	»	»	»
Nous	»	»	»	10'00 »	»	»	18'75	»
Castanyas	»	»	»	00'00 »	»	»	»	»
Trumfes	41'60 l.	0 »	4'00 »	3 »	3'00 »	3'00 »	2'50 »	0'00 »
Ous	dotzena.	0'75 »	1'00 »	0'80 »	1'05 »	0'95 »	0'80 »	0'60 »

ESTABLIMENT TERÀPICH-SULFURÓS

dirigit per los Doctors

D. JOSEPH PUIGCARBÓ

y
D. AGUSTÍ BASSOLS Y PRIM.

Caspe, 7 (junt al Teatre de Novetats). Teléfont, 301
BARCELONA.

Aquest establiment, provehit de tots los avensos moderns, y també de perfeccionades calefacció y ventilació per medi del vapor, está destinat á:

Hidroterapia

Duxes comuns y sulfuroses de totes classes (anémies, nervosis, gastralgies, reumatisme, neurastenia, etc.)

Balneoterapia

Banya comuns, sulfurosos, medicinals.—Banyos russos.—Bany turch.

Neumoterapia

Ayre comprimit y rarefet, oxigeno, nitrógeno, atmósferes creosotades y altres.—(Bronquitis, catarros crónichs, tisis incipient, asma, etc.)

Sulfoterapia

Que consta de:

- Aygues sulfuroses pera beguda, semblants á les de la Puda, Archena, Betelú, Bagneres de Luchón, etc. (Herpes, enfermetats secretes, limfatisme, esorófula, etc.)
- Pulverisacions sulfuroses (Angina é irritacions herpètiques del canyó, faringitis, bronquitis, etc.)
- Báus ó inhalació (Bronquitis, asma, tós herpes, etc.)
- Vaporari ó inhalació difusa (Bronquitis, catarros crónichs, coqueluche, etc.)

Aquestes aygues—dites **Aygues sulfuroses de Barcelona**—se usan ab éxit crexent en los molts casos en quins está indicat lo tractament sulfurós. També se despatxan embotellades.

Massoterapia

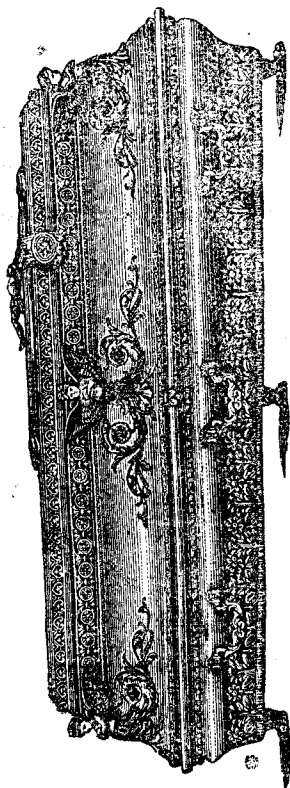
local y general (girades, torçedures, fractures, reumatismo, etc.)

Electroterapia.

Consulta de malalties cróniques y nervioses, per lo Director **DR. PUIGCARBÓ**, de les 11 del matí á la 1 de tarde y de 5 á 7 de la tarde.

Consulta de malalties de l'aparat respiratori, per lo Director de la secció neumoterápica, **DR. BASSOLS Y PRIM**, de 10 á 12 del matí y de 6 á 7 de la tarde.

LA NEOTAFIA

En aquest gran establiment s'hi troba á totes horas un assortit complet de baguis folrats, de totes mides, des de 1' infim preu de cinch pessetas en amunt. S'envian á domicili.
Dirigirse á **LA NEOTAFIA**, Cort-Real.—18.—GERONA.

OBRA NOVA

DELIBERACIONS DE LA

Primera Assamblea General de Delegats

DE LA

UNIÓ CATALANISTA

Celebrada á Manresa en lo mes de Març de 1892.

Aquesta obra, que conté la llista de Delegats de la Assamblea, discursos que en ells s'hi pronunciaren y llegiren, y las **Bases** definitivament aprobadas pera la **Constitució regional catalana**, se ven al preu de **dos pessetes** en la llibreria de Don Joseph Franquet, carrer de l'Argenteria, **Gerona.**

Máxim Fernandez

PERRUQUER DE S. M.

Aygua Minóxima vegetal pera tenyir lo cabell. No té rival en lo mon, perquè á més de sos efectes maravellosos, no taca ni perjudica la pell en lo més mínim.

Aquest assombrós y sorprendent específich, se ven en dita perruqueria,

24, RAMBLA DE LA LLIBERTAT, 24
GERONA

Grans rebaixas al engrós.

També s' troba en venda en dit establiment la

Tintura americana instantánea

Establiment de Don Pere Prunell

S'hi trobará un gran assortit de camisas, corbatas, colls y punys, sedas y llanas y demás articles de novetat pera vestits de senyora.

PREUS LIMITADISSIMS

Voltes de la Rambla, cantonada al carrer de Besadó, 28, Gerona

JOAN GRIVÉ

Progrés (carrer Nou) 10, Gerona

Aparatos d' il·luminació per gas y petroli.
Serveys complets de cuyna. Cereria.
Instalacions de para-llamps, campanetas eléctricas y teléfonos, á preus limitadissims.

Curació de malalties de la boca.—Empastres, Orificacions.—Extraccions sense dolor. Dentadures artificials.

AUDOUARD-DENTISTA.

Ab títol de la Facultat de medicina de Madrid

Forsa, 1, primer
GERONA.

SUCURSAL JUNCOSA

Flass de la Constitució, número 13
GERONA.

Casa especial en xocolates, cafés, sueres y thés.

OBRAS DE

Don Carles Bosch de la Trinxeria

Recorts d' un excursionista	4	Ptes.
Plá y montanya	3	>
L' hereu Noradell	3	>
De ma cullita	2'50	>
Montalbá	3	>
L' hereu Subirá	3	>
Tardanías	2'50	>

Acaba de publicarse

Lena . . . . . 4 >

Se venen totes en la llibreria de D. Joseph Franquet y Serra, carrer de la Argenteria, número 26.—**GERONA.**

ESTABLIMENT Y TALLER

DE

PAU CASSÀ

PINTOR Y EMPAPERADOR

Magnífichs mostraris de papers pera decorar habitacions desde 35 céntims á 80 pessetas la pessa.

Cromos, motlluras, y transparents cuadros

Novetat, bon gust y economia

Gerona.—Baixada del Pont de pedra, 14

ESTABLIMENT

DE

Don Francisco Sabater

SOMBRERERIA

S'han rebut las últimas novetats per la próxima temporada; los preus sumament económicos.

CAMISERIA.—SASTRERIA PER NOYS.

Especialitat en trajos pera col·legials

3, Rambla d' Alvarez, 3

FILL DE FRANCISCO VILARDELL Y COMP.^{IA}

SALT

MOLÍ FARINER

SISTEMAS AUSTRO-HUNGAR Y DE MÓLAS

Tant per l' un com per l' altre sistema 's fan las molts á preus sumament módichs.

Depósit de baguls

SE VESTEIXEN Y VETLLAN MORTS

PREUS SUMAMENT MODICHS

LLEÓ SABADÍ.—23, Ballesterias, 23.—GERONA

SABATERIA

DE

JOSEPH M.^A VENTÓS

Calsat pera senyors, senyoras y neus.

Especialitat pera 'l que s'encarregui expressament.

LO GERONÉS

Semanari porta-veu del «Centre Catalanista de Gerona y sa Comarca»

Redacció y Administració: Sabateria Vella, número 2, primer

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

	1	1'25	1'50	
	trimestre	idem.	idem.	
Gerona.	pesseta	idem	idem	
Fora.				
Extranger...				

Un número sol, 10 céntims.